

Tienpuntenplan natuurinclusieve landbouw

*10 stappen die de Provincie Noord-Brabant kan zetten om
natuurinclusieve landbouw te stimuleren en ondersteunen*

Tienpuntenplan natuurinclusieve landbouw

*10 stappen die de Provincie Noord-Brabant kan zetten om
natuurinclusieve landbouw te stimuleren en ondersteunen*

Samenvatting

Het Netwerk Goed Boeren denkt graag mee over natuurinclusieve landbouw en hoe het provinciaal beleid in Noord-Brabant deze vorm van ondernemen kan steunen en stimuleren. Het netwerk geeft daarin een stem aan grondgebonden, natuurvriendelijke boeren.

Het Netwerk Goed Boeren stelt de volgende 10 punten voor in Noord-Brabant:

1. Steun natuurinclusieve landbouw als gewenste ontwikkelrichting om de provinciale doelen op natuur, water en landschap te behalen
2. Benut natuurinclusieve maatregelen als oplossingen voor de uitdagingen van de landbouw
3. Maak in regelgeving onderscheid tussen intensieve en extensieve landbouw
4. Betaal natuurinclusieve boeren voor de maatschappelijke diensten die ze leveren
5. Geef experimenteerruimte om stappen te zetten
6. Leer van de biologische landbouw voor integrale systeemoplossingen
7. Waardeer óók de boeren die al stappen hebben gezet
8. Faciliteer extensivering door de gronddruk te verlagen
9. Organiseer onafhankelijke kennis en advies
10. Stimuleer de biologische landbouw

Tienpuntenplan natuurinclusieve landbouw

Natuurinclusieve landbouw gaat over ondernemers die ernaar streven in de gehele bedrijfsvoering zoveel mogelijk te rekening houden met de natuur, biodiversiteit en landschap te versterken en slim met de natuur samen te werken, om hiermee een product te maken en een boterham te verdienen. Natuurinclusieve landbouw levert daarmee een grote bijdrage aan het realiseren van de provinciale doelen van de Provincie Noord-Brabant op het gebied van Natura 2000, de Kaderrichtlijn Water, voor het landschap, klimaat en voor herstel van biodiversiteit.

Het Netwerk Goed Boeren biedt, met steun van Brabants Landschap, Natuurmonumenten en de Brabantse Milieufederatie, de volgende ideeën aan hoe het nieuwe provinciale bestuur natuurinclusieve landbouw kan stimuleren:

1. Steun natuurinclusieve landbouw als gewenste ontwikkelrichting om de provinciale doelen op natuur, water en landschap te behalen

Natuurinclusieve landbouw draagt bij aan de provinciale doelen; steun deze ontwikkelrichting dan ook in beleid. Wees duidelijk over de definitie en ambitie en stimuleer beleidsmatig natuurinclusieve landbouw. Maakt daarbij budget vrij voor onderzoek, projecten en regelingen die bijdragen aan deze ontwikkelrichting. Beloon koplopers door ze actief als voorbeeld voor de hele sector aan te wijzen.

2. Benut natuurinclusieve maatregelen als oplossingen voor de uitdagingen van de landbouw

Vanuit de natuurinclusieve en biologische landbouw zijn er integrale, effectieve en innovatieve oplossingen beschikbaar om de huidige problemen van de landbouw op te lossen. Investerings in deze maatregelen zijn voor boeren vaak lager dan dure technische stalaanpassingen of machines en maakt de agrarische ondernemer minder afhankelijk van externe partijen. Denk bijvoorbeeld aan strokenteelt als onderdeel van biologische of geïntegreerde gewasbescherming. De Provincie kan een belangrijke rol spelen in het verspreiden van deze kennis, door het stimuleren van onderzoek en van toepassing van deze maatregelen.

3. Maak in regelgeving onderscheid tussen intensieve en extensieve landbouw

Provinciaal beleid is vaak gericht op de gehele agrarische sector. Het beleid is generiek en in de praktijk voornamelijk gebaseerd op de intensieve veehouderij en sluit daardoor onvoldoende aan bij de omstandigheden van extensieve veehouders. Door op basis van bedrijfsvoering onderscheid te maken tussen bedrijven in beleid, kan hier meer recht aan worden gedaan.

Voor stalaanpassingen kan er bijvoorbeeld onderscheid gemaakt worden in de mate waarin er weidegang plaatsvindt. Zo is het niet proportioneel om een boer waarvan de koeien onbepaald buiten lopen, dezelfde investeringen te laten doen in stalaanpassingen als bedrijven waarbij de dieren het hele jaar op stal staan, of veel minder uren aan weidegang doen. Juist het extensief weiden moet worden gestimuleerd, het is goed tegen ammoniakvorming. Het verwachte milieueffect van de stalaanpassingen is zeer beperkt wanneer de dieren meestal buiten lopen en de stal bijna 9 maanden per jaar leeg staat. Dit geldt zowel voor runderen als weidevarkens.

4. Betaal natuurinclusieve boeren voor de maatschappelijke diensten die ze leveren

Een bedrijf dat al zijn gronden natuurinclusief beheert, levert een positieve bijdrage aan het landschap, biodiversiteit, klimaat, de waterhuishouding en -kwaliteit, en bodemkwaliteit. Natuurinclusieve boeren besparen de maatschappij dan ook kosten doordat ze geen of veel minder schade veroorzaken aan de natuur en onze leefomgeving. De boeren besparen de maatschappij geld, maar krijgen de rekening wel gepresenteerd. Ze moeten zelf volledig opdraaien voor alle gemaakte kosten en hebben daardoor een hogere kostprijs.

De maatschappelijke kosten van de (reguliere) landbouw worden daarentegen niet gedragen door de individuele ondernemer, maar maatschappelijk en collectief betaald door de belastingbetaler. Zolang deze (maatschappelijke) kosten niet in de voedselprijs verwerkt zijn, is er geen gelijk speelveld tussen reguliere boeren en natuurinclusieve boeren. Daarom moet er ook een collectieve structurele betaling komen voor de maatschappelijke diensten die

natuurinclusieve boeren leveren. Dit kan de Provincie zelf organiseren via een fonds, of zich daarvoor inzetten in haar lobby bij het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en de Nederlandse implementatie daarvan in het Nationaal Strategisch Plan.

5. Geef experimenteerruimte om stappen te zetten

Als boeren stappen willen zetten naar een grondgebonden, natuurinclusieve landbouw, dan kan de provincie dit faciliteren door hen experimenteerruimte te bieden, eventueel met ondersteuning in de vorm van advies, meedenken en middelen. Denk bijvoorbeeld aan het geven van ruimte om als ondernemer zelf alternatieve, effectieve oplossingen te ontwikkelen om aantoonbaar emissiearm te worden, naast (stal)technieken. Op deze manier dragen vernieuwende boeren zelf bij aan de transitie waar vanuit overheden op wordt ingezet, en bereiden ze de weg voor collega-boeren.

6. Leer van de biologische landbouw voor integrale systeemoplossingen

Problemen kunnen het beste in samenhang worden opgelost. Nu wordt voor elk probleem apart beleid gemaakt, zoals bij mest, ammoniak, veevoer, bodemkwaliteit, nitraat, fosfaat, stankoverlast, volksgezondheid, dierenwelzijn, biodiversiteit, diergezondheid, landschap, water, energie en klimaat. Dat maakt dat de ene keer op het ene deelprobleem wordt gestuurd en de andere keer op het andere. Het risico bestaat dat (vaak dure technische) oplossingen elkaar op de verschillende opgaven tegenwerken en er van de boer steeds weer iets anders wordt gevraagd. Tegelijkertijd worden hierdoor oplossingen, die niet op één punt uitblinken maar integraal het beste scoren, stelselmatig ondergewaardeerd. Leer hierin van de biologische landbouw, die juist integrale systeemoplossingen biedt. Een integrale aanpak zorgt voor intelligente oplossingen die duidelijkheid verschaffen aan de boer voor de langere termijn.

7. Waardeer óók de boeren die al stappen hebben gezet

Zorg bij stimuleringsregelingen dat ook boeren die al stappen hebben gezet hiervan profiteren. Provinciaal beleid is vaak gericht op achterblijvers of het peloton, niet op de kopgroep. Hierdoor vissen boeren die al stappen hebben gezet vaak achter het net. Ze worden in feite financieel gestraft voor het feit dat ze 'early adopters' zijn. De provincie kan dit doen door boeren te belonen voor geleverde prestaties, in plaats van het zetten van stappen in die richting. Daarmee worden deze stimuleringsregelingen prestatie- in plaats van inspanningsgericht en worden ze toegankelijk voor alle geïnteresseerde boeren.

8. Faciliteer extensivering door de gronddruk te verlagen

Extensivering is een belangrijk onderdeel van natuurinclusieve landbouw. Hiervoor kan grond beschikbaar gesteld worden, zoals de Provincie nu doet met haar programma Natuurinclusieve Landbouw. Tegelijkertijd kan de Provincie, bijvoorbeeld, van autonoom stoppende boeren mest- en productierechten opkopen. Op deze manier vermindert de gronddruk en milieudruk van de landbouwsector in Brabant en wekt het minder weerstand op dan bij ingrijpen in de veestapel van actieve bedrijven.

9. Organiseer onafhankelijke kennis en advies

Veel boeren krijgen na de landbouwschool nu vooral advies van erfbetreders met een commercieel belang voor de verkoop van hun producten. Een landbouw met minder input van kunstmest, bestrijdingsmiddelen, aangekocht veevoer of techniek wordt door deze erfbetreders niet geadviseerd. Er zijn veel kansen om met natuurinclusieve maatregelen kosten te besparen en ook de natuur te versterken. Om natuurinclusieve landbouw verder te helpen is het dan ook van belang dat boeren regelmatig een onafhankelijke adviseur over de vloer krijgen die gericht advies geeft hoe hij of zij natuurvriendelijker kan werken en minder afhankelijk kan worden van deze middelen. Ook het Netwerk Goed Boeren draagt bij aan deze kennisuitwisseling door het organiseren van bedrijfsbezoeken en het opzetten van studiegroepen voor en door boeren.

10. Stimuleer de biologische landbouw

De biologische sector is innovatief en geeft al invulling aan natuurinclusieve landbouw. Biologische boeren hebben duidelijke voorschriften waar ze zich aan moeten houden en worden dankzij onafhankelijk toezichthouder SKAL strenger en vaker gecontroleerd dan andere bedrijven. De biologische sector heeft geen mestoverschot, brengt minder mest en geen kunstmest op het land, werkt veel aan bodemkwaliteit, is tamelijk extensief, draagt zorg voor het landschap en natuur, is diervriendelijk en gebruikt geen chemisch-synthetische bestrijdingsmiddelen. Een sector om te koesteren. Erken het belang van biologisch produceren en geef hier uitdrukking aan bijvoorbeeld met een beleidsnota biologische landbouw, binnen het Provinciaal pachtbeleid en in zoning rond natuurgebieden en drinkwaterbronnen.

Het netwerk Goed Boeren denkt graag mee over het realiseren van deze plannen.

Ondersteuning

Het Tienpuntenplan natuurinclusieve landbouw van het Netwerk Goed Boeren wordt gesteund door:

- **Brabants Landschap**

Overweging: Brabants Landschap zet zich in voor een meer natuurinclusieve landbouw door samenwerking in het natuurbeheer aan te gaan met boeren rondom haar natuurgebieden. Vanuit het Coördinatiepunt Landschapsbeheer adviseert Brabants Landschap agrariërs en andere grondeigenaren bij het leveren van groenblauwe diensten. Met het project Brabants Bodem wordt binnen het Van Gogh Nationaal Park ingezet om de inspanning voor biodiversiteit, landschap en bodem te verbinden aan een gezond verdienvermogen voor agrariërs. Brabants Landschap ziet het Goed Boeren Netwerk als waardevolle voorlopers in de landbouwtransitie.

- **Natuurmonumenten**

Overweging: Natuurmonumenten werkt in het beheer van haar natuurterreinen veel samen met boeren uit de omgeving. Natuurmonumenten zet zich in voor een meer natuurinclusieve landbouw. Zo ondersteunt zij rond haar natuurgebieden pachters en andere ondernemers in hun transitieproces naar meer ruimte voor biodiversiteit, o.a. door de cursus Ondernemen met natuur. Natuurmonumenten ziet de boeren van het Goed Boeren Netwerk als waardevolle voorlopers in de landbouwtransitie.

- **Brabantse Milieufederatie**

Overweging: De Brabantse Milieufederatie (BMF) wil een natuurinclusieve landbouw stimuleren. De BMF heeft het netwerk Goed Boeren opgericht om (vanuit een rol als secretariaat) boeren te ondersteunen die op een natuurvriendelijke manier werken, de belemmeringen die ze daarbij tegenkomen te adresseren en samen te zoeken naar hoe natuurinclusief produceren voor meer boeren aantrekkelijk kan worden.

Over Netwerk Goed Boeren

Het Netwerk Goed Boeren bestaat uit boeren die actief werken aan een grondgebonden, natuurinclusieve landbouw. Als netwerk organiseren wij bijeenkomsten en bedrijfsbezoeken voor boeren die met natuurinclusieve landbouw aan de slag zijn of willen. Hierbij staat verspreiding en onderlinge uitwisseling van kennis en ervaringen centraal. Bij het netwerk kunnen gelijkgestemden elkaar ontmoeten, steunen en inspireren. Het draagt daarmee zowel bij aan de kenniskant van de landbouwtransitie, als ook de sociale kant.

Ons netwerk is vijf jaar geleden opgericht door de Brabantse Milieufederatie (BMF) en wordt financieel mogelijk gemaakt door FoodUp Brabant.

Netwerk Goed Boeren
www.goedboeren.nl